

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odpovědnost držitelů platebních karet při platbách po Internetu

V tomto krátkém článku se chci zabývat především otázkou finanční odpovědnosti držitelů karet a jiných elektronických platebních prostředků používaných „na dálku“, tedy při platbách po Internetu nebo v případě telefonických platebních služeb. Nezabývám se také otázkou odpovědnosti držitelů před informováním vydavatelů o ztrátě, odcizení aj. platební karty a poté, co držitelé vydavatele informovali.

V souvislosti s přijetím zákona o platebním styku v minulém roce a následným vydáním Vzorových obchodních podmínek ČNB pro vydávání a užívání elektronických platebních prostředků se množí diskuse o tom, jak se tato nová legislativa projeví v praxi a jaký bude dopad na finanční odpovědnost držitelů platebních karet. V tomto krátkém článku se chci zabývat především otázkou finanční odpovědnosti držitelů karet a jiných elektronických platebních prostředků používaných „na dálku“, tedy při platbách po Internetu nebo v případě telefonických platebních služeb. Nezabývám se také otázkou odpovědnosti držitelů před informováním vydavatelů o ztrátě, odcizení aj. platební karty a poté, co držitelé vydavatele informovali. Tyto otázky jsou podrobně řešeny ve Vzorových obchodních podmínkách ČNB, zmiňovaných níže, a mohou být tématem samostatného článku.

Zákon o platebním styku (zákon č. [124/2002](#) Sb.) obsahuje ustanovení § 18, řešící právě odpovědnost při užití elektronického platebního prostředku na dálku. Toto ustanovení stanoví následující:

„Jestliže bylo užito elektronického platebního prostředku,

a) aniž byl fyzicky předložen, nebo

b) bez identifikace držitele osobním identifikačním číslem nebo bez identifikace jiným způsobem, neumožňuje-li podstata elektronického platebního prostředku jeho fyzické předložení,

a prohlásí-li držitel, že tento elektronický platební prostředek neužil, má právo požadovat od vydavatele neprodlené vrácení peněžních prostředků odčerpaných takovýmto užitím elektronického platebního prostředku.“

Toto ustanovení má svůj vzor ve dvou Direktivách EU, týkajících se ochrany spotřebitelů při tzv. distančních službách, tedy např. právě při službách prostřednictvím Internetu. Toto ustanovení obsahuje podle mého názoru vyvratitelnou právní domněnku, že pokud držitel prohlásí, že danou transakci neprovedl, má se za to, že ji skutečně neprovedl, pokud vydavatel neprokáže něco jiného. Tento názor potvrzují i Vzorové obchodní podmínky ČNB, které byly vydané nikoliv podle Direktivy EU, avšak podle Doporučení EU č. 97/489/EC. Tyto Vzorové obchodní podmínky ve svém Článku VIII. v podstatě přebírají ustanovení § 18 zákona o platebním styku a dodávají, že „užití důvěrného kódu nebo jiného způsobu identifikace držitele samo o sobě nepostačuje ke vzniku odpovědnosti držitele“. Jinými slovy, pouhý záznam např. provozovatele internetového obchodu o tom, že držitel uvedl např. identifikační číslo své platební karty, nestačí jako důkaz toho, že držitel danou transakci provedl. Problémem ustanovení § 18 zákona o platebním styku však může být přílišná obecnost – rys, kritizovaný i ve vztahu k obdobnému ustanovení ve zmíněných Direktivách EU. Obecnost zákonného ustanovení v kombinaci s podrobnou, avšak nezávaznou úpravou v Doporučení je příčinou stávajícího stavu právní nejistoty, o němž se dále zmiňuji.

Účelem ustanovení zákona i Vzorových obchodních podmínek ČNB je snaha posílit postavení

spotřebitelů – držitelů karet zejména při dokazování o tom, zda příslušná transakce byla nebo nebyla provedena držitelem a s jeho souhlasem. V praxi totiž stojí slovo držitele karty proti slovu vydavatele elektronického platebního prostředku, a vydavatelé mají podle názoru EU i českých legislativců při dokazování výhodnější postavení než jejich klienti.

V případě, že nějaká transakce provedená „na dálku“ elektronickým platebním prostředkem je rozporovaná ze strany držitele tohoto elektronického platebního prostředku, vydavatel (především banka) asi bude ověřovat u příslušného obchodníka, přes kterého platba proběhla, jaké podklady o transakci má k dispozici. Za účelem úspěšného dokazování někteří vydavatelé vyžadují na obchodnících, přijímajících jejich platební karty, aby zjišťovali o příslušném držiteli více informací než pouze evidenční číslo karty – např. místo jeho pobytu aj. Takováto elektronická nebo telefonická komunikace může být použita jako důkaz vydavatele, že tvrzení držitele karty, že danou transakci neprovedl, se nezakládá na pravdě. Pokud vydavatel nemá k dispozici dostatek podkladů pro vyvrácení zákonné domněnky (viz výše), je povinen dostát ustanovení § 18 zákona o platebním styku a neprodleně držiteli vrátit odčerpané peněžní prostředky. Ve smlouvě mezi vydavatelem a obchodníkem potom bývá ustanovení, že obchodník je povinen uhradit vydavateli veškeré takto vyplacené částky.

Věc má však (není divu) háček. Jak je uvedeno výše, současná česká legislativa je harmonizovaná s legislativou EU. Přesto však ve většině členských států EU obchodní podmínky vydavatelů elektronických platebních prostředků spíše řeší situace, při nichž nejsou vydavatelé odpovědní za sporné transakce, než by uváděly, kdy jsou vydavatelé odpovědní. To platí zvláště pro transakce prováděné „na dálku“, tedy hlavně prostřednictvím Internetu, kdy bývají držitelé často plně odpovědní za sporné transakce bez jakékoliv spoluúčasti vydavatelů. Hlavním důvodem je to, že výše uvedené Doporučení EU č. 97/489/EC není závazné. Stejně tak nejsou pro vydavatele závazné ani Vzorové obchodní podmínky ČNB, vydavatelé elektronických platebních prostředků pouze musí ve svých obchodních podmínkách upozornit na odlišnosti svých podmínek od Vzorových podmínek ČNB.

Vydavatelé v Západní Evropě tak ve svých obchodních podmínkách výrazně snižují efektivnost ustanovení obdobných § 18 českého zákona o platebním styku. K používaným smluvním nástrojům patří kombinace např.:

- zákazu provádění plateb „na dálku“;
- smluvní domněnky, že dokumentace vydavatele představuje rozhodující dokumentaci v případném sporu;
- smluvní domněnky postupu při dokazování, stanovující, co postačuje jako důkaz o tom, že držitel provedl danou transakci;
- smluvní domněnky, konstruující velmi široce nedbalost držitelů;
- ustanovení o širokém odškodnění bank ze strany držitelů, aj.

Otázkou zůstává, zda jsou takováto a jiná ustanovení platná či nikoliv. Překvapivě v Západní Evropě bylo dosud řešeno velmi málo soudních sporů, zabývajících se danou problematikou. Komise EU ve svých zprávách většinou uvádí jako důvod velmi nízkého množství sporů to, že bankovní instituce se v naprosté většině případů dohodnou s držitelem o sporných nárocích mimosoudně.

Nicméně, výsledkem je přetrvávající právní nejistota, která vede jednak k tomu, že podstatná ustanovení Doporučení EU jsou po diskusi s vydavatelem elektronických platebních prostředků převzata v národních zákonech (např. ve Francii), jednak k tomu, že na úrovni EU se jedná o přijetí Direktivy, řešící otázky, dosud upravené pouze v Doporučení EU. Direktiva EU, vzhledem ke svému závaznému charakteru, možná nebude obsahovat takovou ochranu spotřebitelů, jakou doporučuje Doporučení EU, avšak určitě přispěje k větší právní jistotě. Domnívám se, že situace v ČR se nebude

odlišovat od situace v členských státech EU.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci – kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)
- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamáce vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel x společnost\)](#)